

46. Eisenstadt S. N. Die Konstruktion nationaler Identitäten in vergleichender Perspektive / S. N. Eisenstadt // Nationale und kulturelle Identität: Studien zur Entwicklung des kollektiven Bewusstseins in der Neuzeit. B. Giesen – Hrsg. 1. Aufl. Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1991. – S. 21–42.
47. Fenton S. Etniczność / S. Fenton. – Warszawa : Wyd-wo Sic! – 2007. – 251 s.
48. Hall R. B. National collective identity: Social constructs and international systems / R. B. Hall. – N-Y. : Columbia University Press, 1999. – 397 p.
49. Identity of ethnic groups and communities. The Results of Slovak Ethnological Research / edited by G. Kilianová and E. Riečanská. – Bratislava : Institute of Ethnology of Slovak Academy of Sciences, 2000. – 165 p.
50. Kilianová G. Kolektívna pamäť a konštrukcia identity. Pohrebne rituály v strednej Európe medzi tradíciou a modernou / G. Kilianová // Kolektívne identity v strednej Európe v období moderny. – Bratislava, 1999. – Š. 61–82.
51. Kundera M. Tożsamość / M. Kundera. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2001. – 106 s.
52. Smit A. D. Etniczne źródła narodów / A. D. Smit ; przekład M. Głowacka-Grajper. – Kraków : Wyd-wo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – 385 s.
53. Smit A. D. Nacjonalizm // A. D. Smit ; przełożyła E. Chomicka. – Warszawa : Wyd-wo Sic! – 212 s.
54. Van den Berghe P. L. The Ethnic Phenomenon / Van den P. L. Berghe. – New York : Elsevier, 1981. – 301 p.
55. Weber M. Gospodarka i społeczeństwo: zarys socjologii rozumiejącej / M. Weber. – Warszawa, 2002. – 1124 s.
56. Wiewiorka M. Kulturelle Differenzen und kollektive Identität / M. Wiewiorka ; Aus dem Französischen von Ronald Voullié. – Hamburg : Hamburger Edition HIS, 2003. – 246 s.
57. Żelazny W. Etniczność. Ład – konflikt – sprawiedliwość / W. Żelazny. – Poznań : Wyd-wo Poznańskie, 2006. – 261 s.

В статтє комплексно проаналізована суцність феномена національної ідентичності в сучасній етнологічеській науцє. На основє тццательного аналізу содержания ідентичності и факторов впливу на неє в публікації дана характеристика єє культурних маркерів.

Ключевые слова: національна ідентичність, етнофор, культурні маркери, культура, миф, общність происхождения, язык, религия.

The phenomenon of ethnic and national identity in modern ethnic studies is thoroughly and complexly investigated in the article. Based on the essence of identity and the study of factors which can influence it, characteristics of cultural markers are regarded in the article.

Keywords: national identity, ethnophor, cultural markers, culture, myth, common origin, language, religion.

УДК 394

ББК: 63.59

Світлана Боян

ЦЕРКОВНИЙ ПІСТ В КАЛЕНДАРНИЙ ОБРЯДОВІСТІ ТА ПОБУТІ БОЙКІВ

На основі польових досліджень і матеріалах вітчизняної етнографічної літератури й джерельної бази кінця XIX–XX ст. розглянуто значення посту в календарній обрядовості бойків, яке пов'язане безпосередньо з річним астрономічним циклом і видами господарської діяльності. Даний матеріал присвячений аналізу й систематизації церковних постів у побуті й обрядовості бойків. На основі компонентного аналізу виокремлено головні християнські пости в церковному календарі.

Ключові слова: календарна обрядовість, церковний піст, астрономічний цикл, церковний календар.

Християнський піст тісно взаємодіє з давніми обрядовими традиціями, пов'язаними з видами господарської діяльності, річним астрономічним чи календарним циклом. Календарні пости церковного календаря – невід'ємна частина традиційно-побутової культури нашого народу. Вони входять в інтерес не тільки етнографічної науки, але є предметом вивчення та аналізу медицини. Тісно пов'язані з господарською діяльністю людини, пости як календарні звичаї увібрали в себе багато характерних рис матеріального й духовного життя суспільства на різних стадіях його історичного роз-

витуку. Уважний аналіз постів дає можливість реконструювати деякі суттєві сторони життя, побуту, світогляду, психології людей, їх прагнення до самоочищення тіла, поліпшення обміну речовин унаслідок зміни видів харчових продуктів і календарного голодування в окремі дні, навіть місяці й тижні. Сучасна медицина десятки різних хвороб пропонує лікувати саме голодуванням.

В етнографічній науці значення посту в побуті й обрядовості не достатньо вивчено. Зокрема постування на Бойківщині висвітлювали М.Зубрицький у своїй праці “Народний календар, народні звичаї і повірки прив’язані до днів у тижні і до рокових свят” [13] та І.Вагилевич “Бойки русько-слов’янський люд у Галичині” [9], проте наукові розробки подальших років ХХ ст. з певних політичних причин на жаль не входили в коло досліджень. Наприкінці ХХ ст. львівські вчені, яких очолив Р.Кирчів [16], розпочали висвітлення загальних рис Великого посту в контексті досліджень про народні вірування та знання українців. На часі постає розробка цієї тематики, при дослідженні якої автор ставить за мету показати особливості й значення церковного посту в календарних обрядах і побуті бойків з кінця ХІХ ст. Відповідно до мети поставлено наступні завдання:

- показати витоки церковного посту;
- з’ясувати, чому насамперед найбільший акцент ставиться у побуті на Великий піст;
- виокремити головні особливості постів у календарній обрядовості та побуті бойків.

Традиція зародження посту на українських землях, як стверджують історичні джерела, сягають часів Київської Русі. У “Києво-Печерському патерику” зазначається, що Феодосій Печерський постив і молився “до кінця своїх днів” [21, с.109]. Звідси, можна стверджувати, що піст виник з утвердженням християнства й становленням церкви на Русі.

Свідчення часів Київської Русі про постування досить численні, і в них помітно проявляється євангельський зміст спасіння душі через обмеження в харчуванні, утримання від розваг, що безпосередньо пов’язані в народній свідомості із стражданнями Ісуса Христа. Цінне свідчення про постування українців ХVІІ ст. знаходимо у французького мандрівника Гійома де Боплана, який у мемуарах зазначав про козаків: “Вони дуже шанують святкові дні й дотримуються постів, які в них тривають вісім або дев’ять місяців на рік і полягають від утримання від м’яса” [11, с.86]. Як бачимо, козаки строго дотримувалися посту й відзначали святкові дні церковного календаря.

За церковним календарем є чотири довготривалих пости, які в народі отримали такі назви: Великий піст, “Пилипівка”, “Петрівка” і “Спасівка”.

Великий піст – один з найстаріших і найсвятенніших установ християнської релігії. Його історія довга й багата традиціями, вона сягає ще апостольських часів. Піст називають Великим не тільки через тривалість (40 днів), але й через важливість і значення в житті церкви та кожного християнина. Встановлений Великий піст на знак наслідування Ісусу Христу, який постився в пустелі сорок днів. Страсний тиждень відзначає християнська церква на згадку останніх днів земного життя, страждань і смерті Христа. Взагалі, число 40, як і 3, 7, 9 у християнстві має символічне значення: 40-го дня від народження приносять дитину до церкви, 40-го дня поминають померлих.

Перший день посту знаменує початок духовної боротьби з гріхами, злими нахилами, обов’язок молитви, проповідування чеснот і добрих справ. На Бойківщині часто вважали, наскільки людина відніме від тіла задоволення, настільки додасть своїй душі духовного здоров’я і блиску [3, арк.1]. Через зазначені причини – строгі обмеження в їжі протягом усіх 40 днів. Хоча такі обмеження починалися заздалегідь – у М’ясопусний і Сиропусний тижні (два останні тижні перед постом).

М'ясопусний тиждень у бойків називають “Пушціне”. Наступний – Сиропусний тиждень потрібно відмовитися від молочних страв. У народі цей тиждень називають “сирним” або “масляним”. Сиропусний тиждень, згідно зі свідченнями респондентів, оплакує вигнання наших прародичів з раю [2, арк. 4]. Цікавим є той факт, що в Західній Європі запусти називаються “карнавалами”, що значить те саме, що й “м'ясопуст”, від італійського “carne-vale”, дослівно – “прощай, м'ясо” [20, с.183].

У церкві на час Великого посту знімали вишиті рушники та інші прикраси. Все накривали темним заслоном. Аналогічно облаштовували домівки у скромний вигляд. Жінки ховали в скрині яскравий одяг, квітчасті хустини. Чоловіки всім селом переставали курити й припинялися будь-які забави на селі. Вечорами молодь часто збиралася на вечорниці. Разом “дерли” пір'я, вовну “скубли”, вишивали рушники чи сорочки, на Великдень кожен мав одягти “обнову”, тобто підготовлений одяг за час Великого посту. Богослужіння в церкві відрізнялися від звичайних богослужінь тим, що промовлялось більше молитов, псалмів і читань із Старого Завіту. З усіх відправ, які промовлялися у церкві в період посту, пробивався великий дух покути й жалю за гріхи. Щоп'ятниці відспівували відправи за померлих [14, с.153].

Дорослим у період посту заборонялося вживати м'ясні продукти. Молоко могли пити лише хворі та діти. Під час посту перед господинею стояли особливі обов'язки: зготувати їжу скоромну, але ситну. Варили борщі, капустаки, гороховий суп. Усе заправлялося олією. Пекли солодкі паляниці з медом, до них – узвар із сушениць. На час посту вживали багато меду, грибів, горіхів, а також хрону, гострих сирих овочевих страв, які добре зберігали вітаміни. Переважно вечеряли раніше, ніж звичайно, примовляючи “Щоб піст скорше зістарився” [2, арк.4].

Подекуди на Східній Бойківщині (с. Кропивник Долинського району) заварювали замість чаю духмяні й цілющі трави та пили їх без цукру, вважаючи, що в піст вживати цукор – гріх [3, арк.2]. Обмеження в їжі було строгим, проте ще більш важливим був духовний піст. У перший день Великого посту меню складалося з печеної картоплі й квашеної капусти без олії. Хліб заміняли пісні коржі, що називалися “жилавники”, такі коржі пекли протягом усього Великого посту. Подекуди траплялися “віруючі люди”, котрі, строго дотримуючись посту, навіть хворіли [13, с.36].

Український етнограф М.Зубрицький зазначав, що бойки строго дотримувалися Великого посту в перший і останній тиждень, у перший понеділок посту рано не вживали їжі, а полокали горілкою зуби, а жінки напередодні посту вимивали й випарювали весь посуд гарячою водою. Жінкам заборонялося прати в перший і останній тижні Великого посту та протягом тижня після Великодня [13, с.37].

“**Пилипівка**” є передріздвяним великим постом, що триває від 28 листопада до 7 січня (за старим стилем), тобто також 40 днів. Він другий за значенням після Великого посту. Після його закінчення православні християни святкують Різдво Христове. Звідси й назва – Різдвяний піст. Така назва походить від свята Святого апостола Пилипа, яке припадає на 27 листопада – останній день, коли їдять скоромну їжу перед постом (заговини). Звідси бере свій початок і народна назва Пилипів піст або “Пилипівка”.

За біблійними переказами, апостол Пилип уславився проповіддю Слова Божого та численними випадками зцілення людей. Православна церква називає його учнем і другом Господа. Святе письмо засвідчує, що апостола Пилипа розіп'яли на хресті, як і Спасителя [7, с.1324].

Таким чином, характерна особливість даного посту полягає в тому, що він передвіщує велике християнське свято – Різдво і, як Великий піст, є сорокаденним. Якщо під час Великого посту обмеження в їжі були дуже суворими, то в цьому – менші. У понеділок, середу й п'ятницю дотримувалися сухоїдіння. Це могла бути варена їжа, приготована на пару, гриби, салати, але без олії. В усі інші дні добавляли у страви олію,

в суботу та неділю – рибу. А на свято Введення у храм Пресвятої Богородиці (4 грудня) дозволялося споживання вина.

Різдвяний піст у Західній Європі отримав назву “Адвенту”, що з латинської означає “прихід”, тобто прихід у світ Христа. Спершу слово “адвент” означало сам празник Христового Різдва, а пізніше – почало значити час перед Христовим Різдом [23, с.89].

“Пилипівка” випадає в основному на грудень, коли завершено збирання врожаю і підготовку ґрунту до весни. Цікаво, що дні, які передують чотирьом постам, називаються ще заговинами або запустами. У ці дні в кожній хаті готували багато смачних страв і проводили вечорниці [5, арк.2].

“Петрівка” триває в період літнього часу близько п’яти тижнів. Тривалість “петрівки” залежить від дати Великодніх свят: якщо Великдень відзначається раніше в році, то піст триваліший; якщо пізніше – коротший. Починається він у понеділок після Святої неділі (Зелених свят) і триває до свята апостолів Петра і Павла (12 липня) включно. На Бойківщині, як зазначав М.Зубрицький, були такі люди, які постили напередодні Зелених свят увесь тиждень, щоб худоба велася. Дехто постив перший і останній тиждень, а в наступні дні – вівторок, четвер, субота і неділя “порзняться” (скоромляться). Бойки вважали, що зимою краще поститись, коли немає городніх робіт, а літом треба працювати на полі й “порзнитись”. У народі говорили, що “Спасівка від бога, а Петрівку баби вигадали щоб сир і масло зібрати” [1, арк. 8]. Згідно з церковними установами, дотримуватися посту слід було за уставом Різдвяного посту, але у вівторок, четвер, суботу та неділю можна було вживати молочні страви. Тому в народі вважали Петрівку не дуже суворим постом, коли під час важкої праці дозволялося трохи скоромного, а дівчата могли співати петрівчані пісні.

На час “Петрівки” в господарському календарі також настає коротка перерва після сінокошу. Піст “Петрівка” випадає на середину літа й особливо цей період був багатий на обрядовість: весна переходила в літо, сонце повертало на зиму, тож відомі календарні звичаї та обряди весняно-літнього циклу – проводи русалок (“розигри”), похорони Ярила або Кострубонька (у понеділок, перший день Петрового посту), Івана Купала, день Святих апостолів Петра і Павла (обряд “петрикування”, пошанування дерев і пастуші забави на полонині), косовиця, зажинки.

“Спасівка” або за церковним календарем – Успенський піст, починається від свята Маковея (14 серпня) і триває до Успіння Пресвятої Богородиці (28 серпня) включно. Строго дотримувалися посту жінки, у котрих померли діти. Їм було заборонено вживати ягоди до Івана Купала (7 липня) і яблук до Преображення Господнього (Другого Спаса) (19 серпня). Існувало повір’я, що дітям “на тому світі” Мати Божа роздає ласощі, яблука, ягоди, а котрих дітей матері спокусилися з’ївши до свят яблук чи ягід, то цим дітям ласощів не дадуть, і вони замість яблук гризтимуть свої кулачки” [2, арк.6]. Цей піст починається в другій половині серпня, із завершенням жнив, коли повністю зібране й завезене на токи збіжжя.

Таким чином, усі чотири пости річного календаря безпосередньо пов’язані з господарськими роботами й астрономічним циклом, адже на час зимового сонцестояння припадає передріздвяний піст – “Пилипівка”, на час літнього сонцестояння – Петрів піст – “Петрівка”, на весняне рівнодення – Великий піст. Кожен із цих постів закінчується не тільки великим християнським святом, але й збігається з космічними явищами.

Крім того, церковний календар передбачає ряд суворих одноденних постів. А саме:

6 січня – Надвечір’я Різдва Христового (перший Святий вечір);

18 січня – Надвечір’я Богоявлення (Водохреща) (другий Святий вечір);

Пости 6 і 18 січня цілком виправдані багатством страв на наступних Святвечорах, хоча ці страви є пісними (кажуть, нескоромними). На другий Святий вечір існує заборона вживати їжу, аж поки не покуштували свяченої води із церкви.

11 вересня – Усікновення голови Іоанна Предтечі – бойки не торкалися навіть конопель, льону, маку, часнику, цибулі, не сікли капусти, тобто всі продукти, котрі мали круглу форму.

27 вересня – Воздвиження Чесного Хреста.

Вересневі дні посту в пам'ять Івана Предтечі та “Чесного Хреста” мають суто релігійний характер.

Пісними церква визнає також усі 52 п'ятниці в році, окрім тих, що випадають на “загальниці”, коли по середах і п'ятницях вживають м'ясні страви. Це, зокрема:

- а) від Різдва Христового до Святого вечора перед Йорданом;
- б) від неділі “Про Митаря і Фарисея” до неділі “Про блудного сина”;
- в) від Великодньої неділі до Томиної неділі;
- г) від Зішестя Святого Духа до неділі Всіх Святих.

Якщо великі першорядні празники випадають на середи й п'ятниці, окрім Великого посту, обох Святвечорів, Чесного Хреста й Усікновення голови Івана Хрестителя, то в ці дні також посту не дотримуються.

Таким чином, із 365 днів року для постів відводяться 250. З них суворих лише 120, тобто третина, а це 19 тижнів у рік. Ще до середини ХХ ст. на Бойківщині піст був звичним явищем у побуті селян, так само як і відвідування церкви.

Пости випадають на той календарний період, коли в основному сільськогосподарські роботи завершені та можна дати відпочинок тілу й душі. Крім розваг для організму, Великий піст передбачав і економічні вигоди, тобто економію харчів на передднівках, коли розпочиналися основні весняні роботи.

Як зазначав М.Зубрицький, були такі люди, які постили все своє доросле життя кожного понеділка, середу й п'ятницю. Таких у народі називали “зарікані”, тобто таким чином люди відбували покуту за гріхи свої чи родичів за спасіння душ. У Великий піст, згадував Зубрицький, у бойків дуже строгий піст, а особливо кожної п'ятниці жінки навіть не прями, хліб не пекли, не прали, деякі тільки раз на день їли [13, с.37].

Можна припустити, що всі перелічені заборони були пов'язані із Параскевою П'ятницею (праобраз східнослов'янські богині землі Макоші), яка в уяві слов'ян могла покарати за недотримання заборон. Чоловіки дотримувалися строгого посту також таких п'ятниць: напередодні великих свят, у Великий піст, перед Різдрвом і Миколаєм й у день Головосіки (11 вересня), щоб миші зерно й хліб не їли. Були такі, котрі в п'ятницю їли тільки сухий хліб і воду [18, с.6].

Найчастіше “зарікалися” – відмовлятися від певної їжі чи їжі й питва жінки, які в такий спосіб сподівалися благодаті Божої для своїх близьких і для себе. Якщо в когось у родині були проблеми зі здоров'ям або інші важкі причини, жінка накладала на себе додатковий піст. Скажімо, відмовлялася від скоромної їжі або від гарячої їжі, чи взагалі від їжі по п'ятницях. Дехто обітувався на сухе голодування в цей день, не вживавши навіть води [3, арк.2]. “Зарікалися” на рік (три, п'ять або пожиттєво) не їсти м'яса не тільки в піст, а й у м'ясниці, зробивши виняток лише для найбільших свят – Великодня й Різдва. Не дотриматися зарічного посту вважали за великий гріх. “Краще не зарікатися”, – говорили в народі. Чоловіки нечасто брали на себе додаткові обмеження, це була переважно прерогатива жінок [4, арк.3]. Вони спокутували чужі й свої гріхи, молилися за здоров'я членів родини, за примноження роду, за добробут і благоденство. Тому піст – це відмова не тільки від скоромної їжі, але й від гріховних думок, згубних пристрастей і звичок для того, щоб можна було із чистим серцем зустріти великі християнські свята. Пости – це насамперед час очищення душі та приготування особи до

відзначення світлого християнського свята, зокрема події приходу у світ Ісуса Христа. Без молитви й покаяння піст може стати лише дієтою.

Здавна заборонялося вінчання в піст і пісні дні – понеділок, середу й п'ятницю.

Таким чином, хоча часи принесли багато змін щодо церковних законів і традицій, церковні пости, насамперед, Великий піст не втратив свого значення в християнській релігії. Головною функцією постування, як і раніше, в наш час є все ж переважно дотримання православних звичаїв навіть серед людей, які не сподіують віру. Проте, можливо, сьогодні з різних причин не особливо дотримуються постів, але обов'язок покути й духовного посту залишається священним. У народі побутує версія, що піст давній, як люди, як спадщина батьків, він передався з покоління в покоління. Організм людини поволі звикав до переходу на пісні страви. Церковний календар, який безумовно враховує особливості сільськогосподарського календаря, формувався протягом тисячоліття, а тому потребує уважного й глибокого вивчення етнографів, медиків, соціологів та психологів з тим, щоб і наш національний календар у недалекому майбутньому сформувався з урахуванням народного досвіду. Постування не зводиться лише до відмови від скоромної їжі. У цей час потрібно робити добрі справи, не заздрити, не засуджувати, не зловтішатися.

1. Науковий етнографічний архів Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, ф. 1 Рукописні матеріали, оп. 6, спр. 10. Записи від старожила с. Грабів Рожнятівського району Івано-Франківської області. Спогади із життя, 13 арк.
2. Там само, спр. 11. Записи від старожилів с. Ріпне Рожнятівського району Івано-Франківської області. Спогади про святкування християнських свят, 7 арк.
3. Там само, спр. 12. Записи від старожилів с. Кропивник Долинського району Івано-Франківської області. Спогади про святкування християнських свят, 2 арк.
4. Там само, спр. 17. Записи від старожилів с. Сопіт Сколівського району Львівської області. Спогади про святкування християнських свят, 3 арк.
5. Там само, спр. 32. Записи від старожилів с. Верхні Гаї Дрогобицького району Львівської області. Спогади про святкування християнських свят, 3 арк.
6. Артюх Л. Пости в народному побуті українців / Л. Артюх // Людина і світ. – 1992. – № 2. – С. 15–18.
7. Біблія. – М., 1988. – 1861 с.
8. Бойківщина: Історико-етнографічне дослідження / [упоряд. Ю. Г. Гошко та ін.]. – К. : Наукова думка, 1983. – 303 с.
9. Вагилевич Іван. Бойки русько-слов'янський люд у Галичині / Іван Вагилевич // Жовтень. – 1878. – № 12. – С. 117–129.
10. Велецкая Н. Н. Календарная обрядность / Н. Н. Велецкая / Языческая символика славянских архаических ритуалов. – М., 1979. – 236 с.
11. Гійом Левассер де Боплан. Опис України / Левассер де Боплан Гійом ; пер. Я. І. Кравця. – Львів, 1990. – 256 с.
12. Гнатюк В. Народна пожива і спосіб її приправи у Східній Галичині / Володимир Гнатюк // Матеріали до українсько-руської етнології. – Львів, 1899. – Т. I. – С. 96–110.
13. Зубрицький М. Народний календар, народні звичаї і повірки, прив'язані до днів у тижні і до рокових свят. Записані у Мшанці Старомбірського повіту і по сусідніх селах : у 8 т. / М. Зубрицький // Матеріали до українсько-руської етнології. – Львів, 1900. – Т. 3. – С. 34–60.
14. Зубрицький М. Село Мшанець Старосамбірського повіта. Матеріали до історії галицького села : у 94 т. / М. Зубрицький // Записки Наукового товариства Шевченка. – Львів, 1906. – Т. 70. – С. 114–167.
15. Кислашко О. Православні свята та народні звичаї / О. Кислашко, Я. Кислашко. – К., 2003. – 152 с.
16. Кирчів Р. Ф. Народні вірування і знання / Р. Ф. Кирчів // Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження. – К., 1983. – С. 86–92.
17. Кобільник В. Матеріальна культура села Жукотина Турчанського повіту / В. Кобільник // Літопис Бойківщини. – 1937. – С. 47–150.
18. Лисак В. Народний календар бойків і гуцулів / В. Лисак // Народознавчі зошити. – 1996. – № 28. – С. 4–6.
19. Лесюк О. Мій бойківський краю, зелений розмаю... / Оксана Лесюк. – Рожнятів, 2003. – 93 с.
20. Нидерле Л. Быт и культура древних славян / Л. Нидерле. – Прага, 1924. – 238 с.
21. Патерик Києво-Печерський / перекл. та прим. І. Жиленко. – К., 2001. – 348 с.
22. Пригорницький В. В. Народні свята / В. В. Пригорницький. – Ужгород : Карпати, 1989. – 146 с.

23. Пропп В. Исторические основы некоторых русских религиозных празднеств / В. Пропп // Ежегодник. – М. : Ленинград, 1961. – С. 85–96.
24. Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину / Іван Франко // Жовтень. – 1872. – № 9. – С. 137–143.

На основе полевых исследований и материалах отечественной этнографической литературы и источниковой базы конца XIX–XX вв. рассмотрено значение поста в календарной обрядности бойков, связанное непосредственно с годовым астрономическим циклом и видами хозяйственной деятельности. Данный материал посвящен анализу и систематизации церковных постов в быту и обрядности бойков. На основе компонентного анализа выделены главные христианские посты в церковном календаре.

Ключевые слова: календарная обрядность, церковный пост, астрономический цикл, церковный календарь.

Based on field research and ethnographic materials of national literature and sources, the late XIX–XX centuries. The role of fasting in calendar rites Boyko, which is connected directly with an annual astronomical cycle and business activities. This material is devoted to the analysis and systematization of church positions in life and ritual Boyko. Based on principal component analysis singled out Christian positions in the church calendar.

Keywords: calendar rites, ecclesiastical fast astronomical cycle, church calendar.